

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

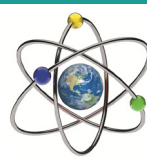
№1(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 138 sahifa,
20-yanvar, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarini maktab ta'limiga tayyorligini aniqlash	16
<i>Akramova Dildora Ergashboy qizi</i>	
Bola tarbiyasida o'yinning ahamiyati	21
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, O'ktamova Nasiba Ravshan qizi</i>	
O'quvchilarning loyiha-tadqiqot faoliyatini tashkil etishning ilmiy asoslari	25
<i>Sobirova Nilufar Azimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagogik jarayonni tashkil etish	29
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Ko'zibayeva Nasiba O'tkir qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda sensor tarbiyani rivojlantirish texnologiyalari	32
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Allaberdiyeva Mardona O'tkirbek qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarni jismoniy tarbiyalash mazmuni va vazifalari.....	37
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Mirsharfova Shahinabegim Saidabbos qizi</i>	
Gandbolchi sportchilarni jismoniy tayyorgarligida harakatli o'yinlarning tarbiyaviy rivojlantiruvchi vazifalari	41
<i>Ibodullayeva Munira Atabek qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda dars samaradorligini oshirishda noan'anaviy usullardan foydalanish samaradorligi.....	44
<i>Yusufaliyeva Gulnora Abduraxmonovna</i>	
Modern Requirements for a Teacher's Pedagogical Skills in the Context of Digital Transformation in Education.....	49
<i>Abira Bakhramova</i>	
Ta'lim muassasalarida o'smir yoshlarning ijtimoiylashuv jarayonini samarali tashkil etishga yordam beruvchi pedagogik omillar va shart-sharoitlar	54
<i>Artikova Gulnoza Xasanovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida iqtisodiy tarbiya berishning nazariy-pedagogik asoslari	57
<i>Mamadaliyeva Nilufar Bahodirovna</i>	
Kognitiv lingvistika va konseptologiya masalalari	60
<i>Meyliqulova Manzura Abdullayevna</i>	
Developing Law Students' Writing Competence Through the IRAC Method in Legal English Classes: A Comprehensive Study at TSUL.....	63
<i>Noila Mustafoeva</i>	
Tarixiy obidalarining restavratsiya jarayonlarining o'rganilish tarixi	67
<i>Ochilov Davron Bahodir o'g'li</i>	
Oliy ta'limda baholash jarayonini avtomatlashtirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining qo'llanishi.....	72
<i>Ovxunov Iqboljon Abdunabiyevich, Mamadaliyeva Kamolaxon Xayrullo qizi</i>	
Tabiiy yorug'lik va barqaror energiya manbalarini integratsiyalashgan mini home loyihasi.....	76
<i>Djuraboyev Maqsudbek Karimbek o'g'li, Qodirjonov Oyatillo Abdulboqi o'g'li</i>	
Talabalarning tarixiy tafakkurini rivojlantirishda madaniy meros vositalarining pedagogik ahamiyati.....	80
<i>Rajabova Matluba Toshkentboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining umummadaniy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari.....	83
<i>Saidova Nigora Olimovna, Jo'rayeva Nilufar Rustamjon qizi</i>	
Raqamli kommunikatsiyalarni o'smirlar shaxsiyatining rivojlanishiga ta'siri	86
<i>Shomurotova Nigoraxon Nabijonovna</i>	
Talabalarning chizma geometriya fanini mustaqil bilish faoliyatiga oid kompetensiyalarini "Visio" dasturi vositasida rivojlantirish metodikasi	90
<i>Tashimov Nurlan Erpolatovich</i>	

Shaxslararo munosabatlar – ijtimoiy pedagogik muammo sifatida.....	94
Uralova Muxabbat Sanjar qizi	
O'zbek tili darslarida raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish tajribasi	98
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Психологическая готовность разведенных людей к вступлению в новый брак и приоритеты при выборе партнера.....	101
Саидвалиева Шодия Рихсихужа кизи	
Воспитание любви к прекрасному у дошкольников в развивающей предметно-пространственной среде: теоретико-методический аспект.....	107
Терехова Ольга Евгеньевна, Темирова Барно Кёмхоновна	
Методика формирования наблюдательности у детей 6–7 лет в процессе целенаправленных прогулок-наблюдений.....	111
Терехова Ольга Евгеньевна, Шокиржоновна Мохира Илхомжон кизи	
Bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy pedagogik faoliyatga tayyorlash texnologiyalari	115
Artikbayeva Aziza Abror qizi	
Zamonaviy darslarda guruhlarda ishlash metodikasi	118
Berdiyeva Lobar Norqobulovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faol rivojlantiruvchi muhitni tashkil etishda STEAM ta'lim texnologiyasidan foydalanish.....	120
Esanova Maysara Umirovna	
Logopediyada axborot texnologiyalarini qo'llash metodlari	124
Feruza Yusupova Akildjanovna	
Axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonidagi o'rni va rivojlanish bosqichlari.....	130
Qodirov Farrux Ergash o'g'li, Allanazarova Anora Muxobir qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ilmiy-ijodiy kompetentsiyalarini rivojlantirish	134
Umarov Xusniddin	

TALABALARNING TARIXIY TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISHDA MADANIY MEROS VOSITALARINING PEDAGOGIK AHAMIYATI

Rajabova Matluba Toshkentboy qizi

Termiz davlat pedagogika instituti

Maktabgacha ta'lim kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada talabalarning tarixiy tafakkurini rivojlantirishda madaniy meros vositalarining pedagogik ahamiyati ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilingan. Globallashuv sharoitida tarixiy tafakkurni shakllantirishning dolzarbligi, uning yoshlar ma'naviy dunyoqarashini boyitishdagi o'rni ochib berilgan. O'zbekistonda ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar, milliy o'quv dasturlarida tarix va madaniyatga berilayotgan e'tibor hamda madaniy merosni asrab-avaylashga qaratilgan davlat siyosatining pedagogik jarayondagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, kompetensiyaviy yondashuv, madaniyatlararo muloqot va kreativ pedagogika tamoyillari asosida talabalarda tarixiy ongni rivojlantirish imkoniyatlari ko'rib chiqilgan. Raqamli ta'lim resurslari va madaniy meros integratsiyasining zamonaviy istiqbollari tahlil etilib, muallif tomonidan amaliy tavsiyalar va takliflar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: tarixiy tafakkur, madaniy meros, tarixiy ong, milliy qadriyatlar, pedagogik jarayon, kompetensiyaviy yondashuv, kreativ pedagogika, globallashuv, vatanparvarlik tarbiyasi, raqamli ta'lim, innovatsion texnologiyalar.

Abstract: This article analyzes the pedagogical significance of cultural heritage tools in developing students' historical thinking from a scientific and theoretical perspective. The relevance of forming historical thinking in the context of globalization and its role in enriching the spiritual worldview of young people are revealed. The reforms being implemented in the education system of Uzbekistan, the attention paid to history and culture in national curricula, and the importance of state policy aimed at preserving cultural heritage in the pedagogical process are highlighted. The possibilities for developing students' historical consciousness based on a competency-based approach, intercultural communication, and the principles of creative pedagogy are also considered. The modern prospects for integrating digital educational resources with cultural heritage are analyzed, and practical recommendations and proposals are presented by the author.

Key words: historical thinking, cultural heritage, historical consciousness, national values, pedagogical process, competency-based approach, creative pedagogy, globalization, patriotic education, digital education, innovative technologies.

Аннотация: В данной статье с научно-теоретической точки зрения анализируется педагогическое значение средств культурного наследия в развитии исторического мышления студентов. Раскрывается актуальность формирования исторического мышления в условиях глобализации и его роль в обогащении духовного мировоззрения молодежи. Освещаются реформы, проводимые в системе образования Узбекистана, внимание, уделяемое истории и культуре в национальных учебных программах, а также значение государственной политики, направленной на сохранение культурного наследия в педагогическом процессе. Рассматриваются возможности развития исторического сознания студентов на основе компетентного подхода, межкультурной коммуникации и принципов креативной педагогики. Анализируются современные перспективы интеграции цифровых образовательных ресурсов с культурным наследием, а также приводятся практические рекомендации и предложения автора.

Ключевые слова: историческое мышление, культурное наследие, историческое сознание, национальные ценности, педагогический процесс, компетентный подход, креативная педагогика, глобализация, патриотическое воспитание, цифровое образование, инновационные технологии.

KIRISH

Bugungi kunda jamiyat taraqqiyotining barcha sohalarida, xususan, ta'lim tizimida tub o'zgarishlar amalga oshirilayotgan bir sharoitda yosh avlodning ma'naviy-intellektual salohiyatini yuksaltirish masalasi ustuvor vazifalardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Ayniqsa, talabalarning tarixiy tafakkurini shakllantirish va rivojlantirish dolzarb pedagogik muammo sifatida kun tartibiga chiqmoqda. Chunki tarixiy tafakkuri teran shakllangan yoshlar milliy o'zligini anglaydi, jamiyat taraqqiyotida faol ishtirok etadi hamda o'z xalqining boy madaniy merosini qadrlashga qodir bo'ladi. Shu jihatdan madaniy meros vositalaridan samarali foydalanish talabalarning tarixiy

ongini boyitish, milliy g'urur va iftixor tuyg'ularini mustahkamlashda muhim pedagogik ahamiyat kasb etadi. Globallashuv jarayonlari kuchayib borayotgan hozirgi sharoitda turli madaniyatlar, qadriyatlar va axborot oqimlarining keskin to'qnashuvi kuzatilmoqda. Bunday murakkab muhitda yoshlarning milliy o'ziga xosligini saqlab qolishi, tarixiy ildizlariga tayangan holda zamonaviy dunyoqarashga ega bo'lishi nihoyatda muhimdir. Tarixiy tafakkur aynan ana shu jarayonda shaxsning ma'naviy immunitetini shakllantiruvchi asosiy omillardan biri bo'lib xizmat qiladi. Tarixni chuqur anglagan, o'tmish saboqlaridan to'g'ri xulosa chiqara olgan talaba bugungi kun voqeliklarini teran idrok etadi hamda kelajak istiqbollarini ongli ravishda belgilay oladi. Shu bois, ta'lim jarayonida tarixiy tafakkurni rivojlantirish masalasi pedagogikaning strategik yo'nalishlaridan biriga aylanib bormoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda ta'lim tizimini tubdan modernizatsiya qilish, uning mazmunini milliy va umuminsoniy qadriyatlar asosida takomillashtirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. "Yangi O'zbekiston – yangi taraqqiyot strategiyasi" doirasida yoshlarning ma'naviy barkamolligini ta'minlash, ularni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, milliy tarix va madaniyatga hurmat tuyg'usini kuchaytirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Oliy ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan yangi o'quv dasturlarining joriy etilishi, ta'lim mazmunining zamonaviy talablar asosida yangilanishi, ayniqsa, ijtimoiy-gumanitar fanlarni o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirmoqda.

Mazkur jarayonlar talabalarning tarixiy tafakkurini rivojlantirishda madaniy meros resurslaridan maqsadli foydalanish zaruratini yanada kuchaytirmoqda. Mamlakatimizda madaniy merosni asrab-avaylash, o'rganish va kelgusi avlodlarga yetkazish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Tarixiy obidalar, muzeylar, arxeologik yodgorliklar, xalq og'zaki ijodi namunalari, milliy urf-odat va an'analar xalqimizning boy ma'naviy xazinasini tashkil etadi. Ushbu bebaho merosni chuqur o'rganish va uni ta'lim jarayoniga faol tatbiq etish orqali talabalarda tarixiy ong, milliy o'zlikni anglash hamda vatanparvarlik kabi fazilatlarini shakllantirish mumkin. Muallif fikricha, madaniy meros nafaqat o'tmishning yodgorligi, balki yosh avlodni tarbiyalashda qudratli pedagogik vosita hamdir. Pedagogik jarayonda milliy qadriyatlardan foydalanish talabalarning shaxs sifatida kamol topishida, ularning ma'naviy dunyosini boyitishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Madaniy meros namunalariga tayangan ta'lim talabalarda tarixiy voqea-hodisalarga tanqidiy va tahliliy yondashish ko'nikmalarini shakllantiradi hamda mustaqil fikrlashga undaydi. Shu bois, oliy ta'lim muassasalarida madaniy meros vositalarini o'quv jarayoniga tizimli ravishda integratsiya qilish, ular asosida yangi pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mazkur ilmiy maqolada talabalarning tarixiy tafakkurini rivojlantirishda madaniy meros vositalarining pedagogik ahamiyati nazariy jihatdan asoslanadi hamda ularning ta'lim-tarbiya jarayonidagi imkoniyatlari tahlil qilinadi. Muallifning fikricha, madaniy merosga tayanib tashkil etilgan pedagogik jarayon nafaqat bilim berish, balki shaxsning ma'naviy yetukligini ta'minlashning eng samarali yo'llaridan biri hisoblanadi. Talabalarning tarixiy tafakkurini rivojlantirish muammosi bugungi pedagogika fanining nazariy va amaliy jihatdan dolzarb yo'nalishlaridan biri sanaladi. Mazkur masalani ilmiy asosda yoritish, avvalo, "tarixiy tafakkur" tushunchasining mazmun-mohiyatini aniq belgilashni taqozo etadi. Pedagogik nuqtai nazardan tarixiy tafakkur – bu shaxsning o'tmish voqea-hodisalarini anglash, ularni sabab-oqibat munosabatlari asosida tahlil qilish, tarixiy jarayonlarga tanqidiy yondashish hamda tarixiy tajribani bugungi kun va kelajak bilan bog'lay olish qobiliyatidir. Tarixiy tafakkur nafaqat tarixiy bilimlar majmuasi, balki talabaning dunyoqarashi, qadriyatlar tizimi va ma'naviy pozitsiyasini belgilovchi muhim intellektual sifatdir. Shu bois uni shakllantirish jarayoni tizimli, maqsadli va pedagogik jihatdan asoslangan bo'lishi lozim. Talabalarda tarixiy ongni shakllantirish masalasi nazariy-metodologik jihatdan murakkab va ko'p qirrali jarayon hisoblanadi. Tarixiy ong – shaxsning o'z xalqi va davlati tarixiga ongli munosabati, o'tmish merosini qadrlashi, tarixiy haqiqatni anglay olishi hamda kelajak taraqqiyotini milliy qadriyatlarga tayangan holda tasavvur eta olish qobiliyatidir. Pedagogik adabiyotlarda tarixiy ongning bilish, qadriyat, emotsional va faoliyat komponentlari ajratib ko'rsatiladi. Mazkur komponentlarning uyg'unligi talabalarda mustahkam tarixiy tafakkur shakllanishiga zamin yaratadi.

Tarixiy ongni rivojlantirish jarayoni faqat nazariy bilim berish bilan cheklanmasligi, balki talabalarning faol ijodiy faoliyati, mustaqil izlanishlari hamda madaniy meros bilan bevosita muloqoti orqali amalga oshirilishi zarur. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar tarixiy tafakkurni rivojlantirish jarayoniga yangicha mazmun va shakl baxsh etmoqda. Xususan, kompetensiyaviy yondashuv talabalarda faqat bilimlarni emas, balki amaliy ko'nikmalar, malakalar va shaxsiy sifatlarni shakllantirishni ko'zda tutadi. Mazkur yondashuv asosida tarixiy tafakkur talabaning ijtimoiy-madaniy kompetentligining muhim tarkibiy qismi sifatida qaraladi. Madaniyatlararo muloqot konsepsiyasi talabalarga milliy madaniyatni umuminsoniy qadriyatlar bilan uyg'un holda idrok etish

imkonini beradi. Bu yondashuv yoshlarni tolerantlik, hurmat va bag'rikenglik ruhida tarbiyalash bilan birga, o'z madaniy merosiga ongli munosabatni shakllantiradi. Kreativ pedagogika tamoyillari tarixiy tafakkurni rivojlantirishda alohida ahamiyat kasb etadi. An'anaviy reproduktiv ta'lim o'rniga ijodiy-topshiriqli, muammoli, loyiha va tadqiqotga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarini qo'llash talabalarda tarixiy materialni mustaqil tahlil qilish, unga shaxsiy munosabat bildirish hamda yangicha xulosalar chiqarish ko'nikmalarini shakllantiradi. Madaniy meros bilan ishlash jarayoni aynan kreativ pedagogika tamoyillariga tayanishi, talabani passiv tinglovchidan faol tadqiqotchiga aylantirishi lozim.

XULOSA

Nazariy tahlillar shuni ko'rsatadiki, talabalarning tarixiy tafakkurini rivojlantirish ko'p omilli pedagogik jarayon bo'lib, u integrativ yondashuvni talab etadi. Ushbu jarayon quyidagi metodologik tamoyillarga asoslanishi zarur: milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg'unligi, tarixiylik va zamonaviylikning uzviyligi, nazariya va amaliyotning birligi, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim hamda faoliyatga asoslangan yondashuv. Aynan mazkur tamoyillar asosida tashkil etilgan pedagogik faoliyat madaniy meros vositalarining tarbiyaviy salohiyatini to'laqonli ro'yobga chiqarishga xizmat qiladi. Shunday qilib, tarixiy tafakkur, madaniy meros va zamonaviy pedagogik yondashuvlar o'rtasidagi o'zaro aloqadorlikni chuqur anglash mazkur tadqiqotning nazariy-metodologik poydevorini tashkil etadi. Muallifning ishonchiga ko'ra, aynan ana shu ilmiy asoslar talabalarda mustahkam tarixiy ong va faol fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishga qaratilgan samarali pedagogik tizimni yaratish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022 – 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni. – Toshkent, 2022. <https://lex.uz/uz/docs/-5841063>
2. Mirziyoyev, Sh. M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: "O'zbekiston", 2021.
3. Abdullayeva, Sh. A. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
4. To'raqulov, X. A. Tarixiy tafakkur va ta'lim metodologiyasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
5. Azizxo'jayeva, N. N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent, 2018.
6. Sayidahmedov, N. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Istiqlof, 2019.
7. Rajabova, Matluba Toshkentboy qizi. Advantages of educating through historical monuments, literature, art, and other cultural heritage.
8. Rajabova, Matluba Toshkentboy qizi. Tarixiy yodgorlik, adabiyot, san'at va boshqa madaniy meros vositalari orqali tarbiya berishning afzalliklari.
9. Rajabova, M. T. O'zbek xalqining ilmiy merosi va uning zamonaviy yoshlar tafakkuriga ta'siri.
10. Rajabova, Matluba Toshkentboy qizi. Madaniy meros vositalarini ta'lim jarayonida muvaffaqiyatli qo'llash uchun zarur shart-sharoitlar.
11. Rajabova, Matluba Toshkentboy qizi. Cultural heritage and education: innovative approaches to developing historical thinking.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №1(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.